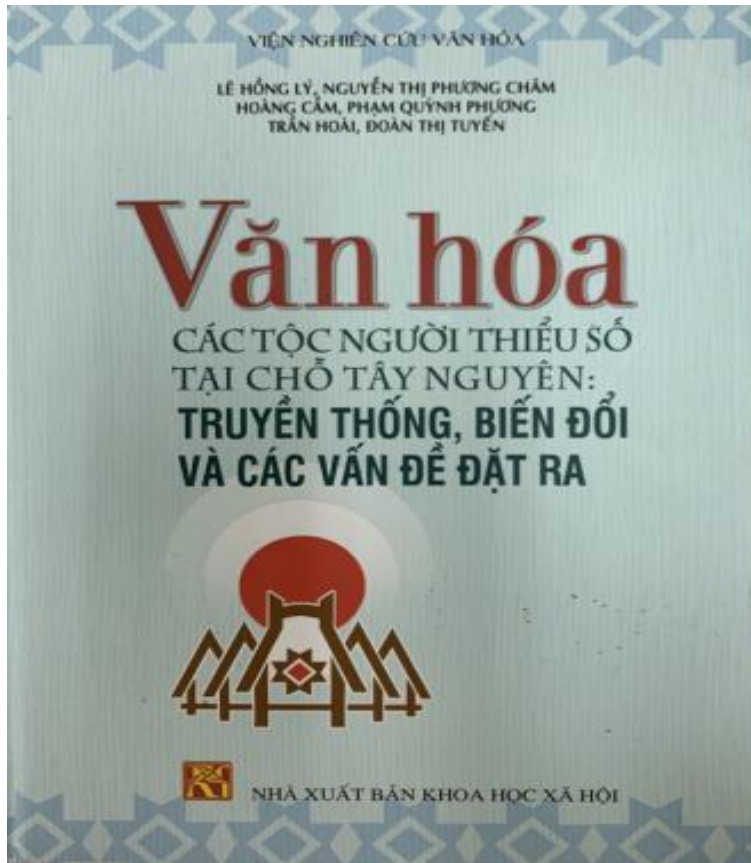


**SÁCH HAY: “VĂN HÓA CÁC TỘC NGƯỜI THIỂU SỐ TẠI CHỖ TÂY NGUYÊN: TRUYỀN THỐNG, BIẾN ĐỔI VÀ CÁC VẤN ĐỀ ĐẶT RA”**

**Điêu Thị Vân Anh**

Tây Nguyên (bao gồm 5 tỉnh: Kon Tum, Gia Lai, Đắk Lắk, Đắk Nông và Lâm Đồng) là một vùng đất đặc biệt với đất nước ta. Tây Nguyên là nơi cư trú của nhiều tộc người, trong đó chủ yếu là người Kinh, các tộc người thiểu số tại chỗ và các tộc người thiểu số di cư đến theo chính sách cũng như di cư tự do. Do có sự đa dạng về tộc người như vậy nên bức tranh văn hóa vùng đất này cũng rất đa dạng và nhiều màu sắc.



Năm 2019, Nhà xuất bản Khoa học xã hội xuất bản cuốn: “*Văn hóa các tộc người thiểu số tại chỗ Tây Nguyên: Truyền thống, biến đổi và các vấn đề đặt ra*” của nhóm tác giả thuộc Viện Nghiên cứu Văn hóa (Lê Hồng Lý, Nguyễn Thị Phương Châm, Hoàng Cẩm, Phạm Quỳnh Phương...). Bằng những phương pháp nghiên cứu mang tính hệ thống, cập nhật và đưa ra những luận cứ khoa học có độ tin cậy cao, nhóm tác giả tìm hiểu, phân tích, đánh giá quá trình biến đổi văn hóa của các tộc người thiểu số tại chỗ Tây Nguyên, cũng như chỉ ra các hệ quả của sự biến đổi đó đối với đời sống kinh tế, văn hóa và xã hội của các tộc người thiểu số tại chỗ ở Tây Nguyên hiện nay. Trên cơ sở đó, xem xét và đánh giá vai trò của văn hóa trong phát triển bền vững Tây Nguyên trong bối cảnh toàn cầu hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế hiện nay, qua đó cung cấp những luận cứ khoa học và những đề xuất, giải pháp thực tế và khả thi cho sự phát triển bền vững của Tây Nguyên.

Ngoài phần Mở đầu và Kết luận, cuốn sách được kết cấu thành 3 chương:

**Chương 1.** Tổng quan về Tây Nguyên và tình hình nghiên cứu

Qua việc khái quát bối cảnh tự nhiên, kinh tế, dân cư và các chính sách phát triển khu vực Tây Nguyên, nhóm tác giả nhận thấy, đây là vùng đất có hệ sinh thái đặc trưng và đa dạng của rừng già, đất đỏ, của núi non, sông suối, biển hồ, của khí hậu nắng lửa, mưa ngàn,... đã không chỉ mang đến sự lãng mạn cho cảnh quan, không gian mà còn mang đến tiềm năng to lớn cho sự phát triển cho vùng đất này. Điềm qua tình hình nghiên cứu văn hóa Tây Nguyên, trên cơ sở khảo sát thực tế và khai thác tư liệu thứ cấp của nhiều thế hệ các nhà nghiên cứu trước đó, nhóm tác giả cho rằng, đã từ lâu vùng đất này được rất nhiều các nhà nghiên cứu dành sự quan tâm đặc biệt và tạo dựng nên những thành tựu nghiên cứu đồ sộ như: “*Rừng người Thượng, vùng rừng núi cao nguyên miền Trung Việt Nam*” của Henri Maitre (xuất bản lần đầu năm 1912); tác phẩm “*Rừng, Đàn bà, Diên loan: đi quan miền mơ tưởng Giarai*” của J.Dournes; “*Bài ca chàng Đăm Săn*” của L.Sabatier; “*Xứ người Mã lãnh thổ của thần linh*” của Jean Boulbet, cùng nhiều công trình khác của các học giả Pháp, Mỹ và Việt Nam đã được khắc họa trong sự khẳng định tính đặc sắc và bí ẩn của các hiện tượng, yếu tố văn hóa đặc trưng như sử thi, luật tục, nghi lễ, phương thức sản xuất, trang phục, nhà rông... của từng tộc người ở Tây Nguyên.

## **Chương 2.** Văn hóa Tây Nguyên: truyền thống và hiện trạng

Phân tích về văn hóa cổ truyền Tây Nguyên, nhóm nghiên cứu tập trung vào 3 nhóm vấn đề: *Thứ nhất*, đề cập đến sinh kế trong xã hội Tây Nguyên cổ truyền; *Thứ hai*, quan tâm đến tôn giáo tín ngưỡng cổ truyền Tây Nguyên. *Thứ ba*, tập trung vào các di sản văn hóa truyền thống Tây Nguyên, phân tích một số di sản nổi bật đã trở thành biểu tượng của văn hóa truyền thống Tây Nguyên như nhà rông, nhà dài, nhà mồ, tượng mồ và công chiêng. Những di sản này đã góp phần quan trọng tạo nên ấn tượng đẹp và hùng tráng về văn hóa Tây Nguyên và những di sản đó, ấn tượng đó vẫn hiện hữu cho đến hôm nay.

Phân tích về hiện trạng văn hóa Tây Nguyên, nhóm tác giả cho rằng, bóng dáng Tây nguyên cổ truyền đã không còn đậm nét bằng Tây Nguyên hiện đại, nhiều thực hành văn hóa cổ truyền chỉ còn trong ký ức. Tôn giáo ở Tây Nguyên hiện nay có sự đan xen, hội nhập tạo nên tính đa dạng và phức tạp. Các di sản văn hóa Tây Nguyên cũng không còn sống trong đời sống của đồng bào Tây Nguyên như nó đã từng sống nữa, nhiều biểu tượng thiêng trong văn hóa Tây Nguyên đã suy giảm tính thiêng,.. Không chỉ vậy, nhóm nghiên cứu còn chỉ ra sự thay đổi ở cấu trúc xã hội, nhận thức xã hội và lối sống. Từ đó, nhóm nghiên cứu khẳng định, hiện trạng văn hóa Tây Nguyên hiện nay hết sức phức tạp với những sự biến đổi sâu sắc và đa chiều.

## **Chương 3.** Biến đổi văn hóa và vấn đề phát triển bền vững Tây Nguyên

Chương này, nhóm tác giả bàn luận về vai trò của văn hóa trong sự phát triển bền vững của Tây Nguyên từ việc phân tích mối quan hệ mật thiết, mang tính hữu cơ, của các thành tố văn hóa trong chính thể văn hóa hiện nay của Tây Nguyên và hệ quả của sự phá vỡ tính chỉnh thể này đối với sự phát triển bền vững của các tộc người nói riêng, của toàn vùng Tây Nguyên nói chung. Trên cơ sở của nền tảng lý thuyết và kết quả nghiên cứu thực địa, nhóm tác giả có một số đề xuất, khuyến nghị nhằm nâng cao và phát huy vai trò của văn hóa trong phát triển Tây Nguyên.

Cuốn sách này được nhóm tác giả thực hiện hết sức công phu, nghiêm túc bằng phương pháp nghiên cứu định tính, điền dã dân tộc học, kết hợp giữa phỏng vấn sâu, thảo luận nhóm, quan sát tham gia và các phương pháp nghiên cứu chuyên ngành khác, sẽ mang đến cho độc giả những cách nhìn mới, những kiến thức cập nhật về thực hành văn hóa của các cộng đồng dân tộc thiểu số tại chỗ ở Tây Nguyên, đặc biệt là với các bạn sinh viên trường Đại học Tây Bắc khi học Học phần Văn hóa Tây Bắc của Khoa Khoa học Xã hội.